

**Zpráva o činnosti národního korespondenta pro mimořádné události,
trestné činy v dopravě, proti životnímu prostředí a pro ochranu
kulturních památek za rok 2019**

***JUDr. Miroslav Růžička, Ph.D.
Mgr. Václav Kotas, LL.M.***

V Brně dne 31. ledna 2020
3 SE 101/2020

I. Úvod

Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2018 zmiňovala výslovně poznatky k **trestné činnosti v dopravě a k environmentální kriminalitě**. V podrobnostech srov. tuto zprávu na webovém odkazu <http://www.nsz.cz/index.php/cs/udaje-o-cinnosti-a-statisticke-udaje/zprava-o-innosti/2364-zprava-o-cinnosti-statniho-zastupitelstvi-za-rok-2018>

Je tam připojena i zpráva národního korespondenta pro mimořádné události, trestné činy v dopravě, proti životnímu prostředí a pro ochranu kulturních památek za rok 2018.

Zatím nejsou k dispozici přesné statistické údaje za rok 2019, pokud jde o stíhané a obžalované osoby podle statistických listů trestních. **Tyto údaje byly doplněny po doručení statistických podkladů ke zprávě o činnosti státního zastupitelství za rok 2019.**

Pro **trestné činy spáchané v dopravě** bylo v roce 2019 celkově stíháno (a to i v rámci zkráceného přípravného řízení) **20 538** osob (v roce 2018 18 505 osob), šlo tedy o nárůst tohoto ukazatele oproti roku 2018 o **11 %** (o rok předtím šlo rovněž o vzestup o 7,2 %, v roce 2017 naopak o pokles o 11,1 %). Obžaloba, resp. návrh na potrestání, byla podána na **18 885** osob (v roce 2018 na 16 844 osob); obžalobnost, tedy podíl trestních stíhání, která dospěla k podání obžaloby, dosáhla **92 %** (v roce 2018 91 %). Vyšší podíl jiných vyřízení u tohoto druhu trestné činnosti představuje prakticky jen vyřízení věci podmíněným zastavením trestního stíhání, příp. podmíněným odložením podání návrhu na potrestání (použito u 1 503 osob, - 28). Ve zkráceném přípravném řízení byla vyřízena stále ještě převažující část této trestné činnosti. Tato zjednodušená forma přípravného řízení byla vedena v roce 2019 proti **78,5 %** osobám stíhaným pro trestnou činnost v dopravě.

Jsou k dispozici statistické údaje z policejní statistiky za celý rok 2019.
<https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2019.aspx>

Zdá se, že v roce 2019, po několika letech, se kriminalita zvýšila, a to o 3,5 %.

V Česku loni vzrostla kriminalita o **3,5 %** na **199 221** zjištěných trestných činů. Policie objasnila **105 994** skutků, což představuje **53,2 %**. Kriminalita stoupla ve všech krajích s výjimkou Libereckého a Zlínského. Vražd policisté řešili o 27 více než předloni, celkem 143 případů. Dne 16. 1. 2020 o tom informoval ředitel Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR Michal Foit.

<https://www.policie.cz/clanek/vyhodnoceni-kriminality-za-uplynuly-rok.aspx>

Podrobná statistika kriminality za rok 2019 však na webové stránce www.pcr.cz není zatím k dispozici. Totéž se týká vývoje stavu dopravní nehodovosti v roce 2019. Srov.:

<https://aplikace.policie.cz/statistiky-dopravnich-nehod/default.aspx>

II. Poznatky k některým oblastem kriminality spadajícím do působnosti národního korespondenta

1. Mimořádné události

Mimořádné události šetřené Drážní inspekcí jsou uvedeny na webovém odkazu:

<http://www.dicr.cz/mimoradne-udalosti-z-roku-2019>

<http://www.dicr.cz/statistiky-mimoradnych-udalosti>

Jsou tam uvedeny i informace o smrtelných nehodách na železničních přejezdech.

Na webových stránkách Hasičského záchranného sboru je obsažen následující přehled:

Požáry v České republice - týdenní přehledy s vybranými požáry za rok 2019 (od 7. 1. 2019)

2. Trestné činy v dopravě, zejména silniční

Pokud jde o **trestné činy v dopravě**, údaje za první pololetí roku 2019 lze zjistit na webovém odkazu:

<https://www.mdcr.cz/getattachment/Statistiky/Silnicni-doprava/Statistiky-k-bodovemu-hodnoceni/Statistiky-bodovanych-ridicu/Statistiky-bodovanych-ridicu-za-rok-2019/Bodovani-ridici-2019.pdf.aspx>

Jde tu o statistiku bodového hodnocení řidičů, lze však zjistit typové případy porušení povinností řidičů včetně trestných činů, jichž se měli dopustit.

Důvodně lze usuzovat – na základě znalosti trendů z předchozích let i při zohlednění faktu, že výskyt některých trestných činů v silniční dopravě významně závisí na subjektivních faktorech, zejména na počtu akcí a kontrol Policie ČR v daném roce (to se týká např. trestných činů ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 trestního zákoníku nebo trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 trestního zákoníku), kdežto výskyt nedbalostních trestných činů v silniční dopravě nelze nikdy dopředu odhadnout – že **stav a vývoj kriminality v uvedené oblasti v roce 2019 bude spíše stagnovat, popř. se nevýrazně zvyšovat nebo naopak snižovat** (shodně jako v letech 2018, 2017, 2016 a 2015). V tomto ohledu srov. tabulku II/7a ze zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok 2018 a údaje uvedené v textové části zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok 2018.

Pro trestné činy spáchané v dopravě bylo v roce 2018 celkově stíháno (a to i v rámci zkráceného přípravného řízení) 18 505 osob (v roce 2017 17 269 osob, v roce 2016 19 419 osob), šlo tedy o nárůst tohoto ukazatele oproti roku 2017 o 7,2 % (o rok předtím šlo naopak o pokles o 11,1 %). Obžaloba, resp. návrh na potrestání, byl podán na 16 844 osob (v roce 2017 na 15 831 osob); obžalobnost, tedy podíl trestních stíhání, která dospěla k podání obžaloby, dosáhla 91 % (v roce 2017 91,7 %). Vyšší podíl jiných vyřízení u tohoto druhu trestné činnosti představuje prakticky jen vyřízení věci podmíněným zastavením trestního stíhání, příp. podmíněným odložením podání návrhu na potrestání (použito u 1 531 osob, +190). Ve zkráceném přípravném řízení byla vyřízena stále ještě převažující část této trestné činnosti. Tato zjednodušená forma přípravného řízení byla vedena v roce 2018 proti 78,44 % (-0,26 %) osobám stíhaným pro trestnou činnost v dopravě.

Trestná činnost v dopravě představovala v roce 2018 24,1% podíl na celkové kriminalitě (v roce 2017 činil tento podíl 22,4 % a v roce 2016 22,9 %). Trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky (§ 274 trestního zákoníku) zůstává zároveň jedním z nejčastějších trestných činů. V roce 2018 bylo pro uvedený trestný čin stíháno a vyřízeno ve zkráceném přípravném řízení 10 309 osob (+472), tj. 13,27 % ze všech pachatelů, vůči nimž bylo vedeno trestní stíhání nebo zkrácené přípravné řízení (+0,7 %).

Nadále přetrvává zásadní aplikační problém – **drogy za volantem**.

K dokazování trestné činnosti spojené s řízením motorového vozidla pod vlivem omamné a psychotropní látky (odlišné od alkoholu) nejvyšší státní zástupce, jak bylo uvedeno již v podkladech v předcházejících letech, svým dopisem ze dne 21. 9. 2016, sp. zn. 1 SL 714/2015, podle § 12 odst. 4 zákona o státním zastupitelství požádal předsedu Nejvyššího soudu, aby navrhl Nejvyššímu soudu zaujetí stanoviska k nejednotné rozhodovací praxi v oblasti trestné činnosti v dopravě. Dopisem nejvyššího státního zástupce ze dne 15. 5. 2018, sp. zn. 1 SL 714/2015, bylo předsedovi NS sděleno, že s ohledem na přetrvávající praxi a rozpory mezi odbornou veřejností, zejména obcí znaleckou, na ovlivnění řidiče motorového vozidla jinou návykovou látkou než alkoholem (zejména

metamfetaminem a Δ^9 -THC), nejvyšší státní zástupce netrvá na projednání podnětu ze dne 21. 9. 2016, který podal v souladu s § 12 odst. 4 zákona o státním zastupitelství k zaujetí stanoviska Nejvyššího soudu k nejednotné rozhodovací praxi soudů v této oblasti.

Aplikační praxe se na limitních hodnotách návykových látek již dlouhodobě není schopna shodnout. Podle některých názorů jednoznačně možným řešením je toliko novela trestního zákoníku, která by upravila znění § 274 trestního zákoníku.

Vzhledem k tomu, že nalezení optimálního legislativního řešení by rozhodně nebylo jednoduché a nebylo by to možné v krátkém čase, se Nejvyšší státní zastupitelství rozhodlo prozatím tento komplex aplikačních problémů vyřešit vydáním pokynu obecné povahy č. 5/2019, o stanovení hodnot jiných návykových látek než alkoholu, při jejichž dosažení se osoba nachází ve stavu vylučujícím způsobilost vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost ve smyslu § 274 odst. 1 trestního zákoníku.

V odůvodnění citovaného pokynu obecné povahy se kromě jiného uvádí i to, že „...hranice uvedené v tabulce pokynu obecné povahy jsou natolik vysoké, že i přes individuální dopady vlivu návykových látek na každého uživatele není možné, aby řidič s takovými naměřenými hodnotami byl schopen zcela adekvátně reagovat na situace vznikající v silničním provozu a koordinovat své chování (stav intoxikace). Při dosažení či překročení v tabulce uvedených hodnot není žádný řidič schopen zcela bezpečně řídit a s jistotou ovládat motorové vozidlo. Vzhledem k tomu lze v tabulce uvedené hodnoty zohlednit v trestním řízení a při jejich dosažení či překročení není nutné provádět znalecké zkoumání z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, ohledně míry ovlivnění řidiče jinou návykovou látkou než alkoholem, postačující budou pouze výsledky toxikologických analýz. Jsou to ostatně nikoli poznatky psychiatrie, ale právě toxikologie, na základě kterých byly vymezeny u návykových látek koncentrace pro člověka toxické či letální. Při konkrétně zjištěném množství návykové látky v krvi řidiče je toxikolog oprávněn na základě uznávaných vědeckých poznatků svého oboru interpretovat toxikologické nálezy i pro právní účely.

Není vyloučeno, vzhledem k tomu, že každý člověk je jinak disponován (věk, hmotnost, fyzická kondice apod.), že se pachatel bude nacházet ve stavu vylučujícím způsobilost k řízení vozidla i při nižší hladině některé z návykových látek v jeho krvi, než jsou hladiny uvedené v tabulce pokynu obecné povahy. I v takovém případě je možný závěr o naplnění zákonných znaků přečinu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 trestního zákoníku, který však bude nutné prokazovat v závislosti na konkrétních okolnostech věci. Důkazem o vyloučení způsobilosti řidiče řídit motorové vozidlo budou zejména svědecké výpovědi spolujezdců a jiných osob o chování řidiče, způsobu jízdy, výsledky lékařského vyšetření apod. Z tohoto důvodu je nutné dbát na řádné zadokumentování vnějších projevů řidiče, na precizní protokolaci, i na důsledné vyšetření a vyplnění protokolu o lékařském vyšetření osoby při podezření z ovlivnění návykovou látkou s případným vyžádáním si podrobného slovního popisu příznaků, které se u řidiče vyskytují, se zaměřením na markanty, které v důsledku případného požití návykové látky mohou ovlivňovat řízení, tj. posouzení aktuálních psychomotorických a kognitivních schopností konkrétního řidiče, a které mohou následně sloužit k posouzení schopnosti bezpečného řízení motorového vozidla. V této souvislosti je potřebné zmínit

i nutnosti dbát na co nejkratší časový odstup odběru krve po zastavení řidiče dopravní hlídkou.

Vydání pokynu obecné povahy mělo vést k řešení nejednotné aplikační praxe a zároveň by mělo přispět ke zvýšení efektivity, rychlosti a v neposlední řadě i hospodárnosti trestního řízení. Stanovením hodnot se mělo dosáhnout určitého sjednocení nejednotné aplikační praxe, dále také předvídatelnosti práva jakožto jednoho z prvků principu právní jistoty v demokratické společnosti a zároveň i legitimní předvídatelnosti postupu orgánů veřejné moci jakožto základního atributu právního státu. V rámci odůvodnění, které je koncipováno zároveň jako metodická pomůcka, je uveden a vysvětlen přístup k dané problematice.

Metodika Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia dne 23. května 2019, č. j. PPR-16110-2/ČJ-2019-990440, stanovuje všem policistům, kteří provádí silniční kontrolu, aby všechna zjištění ohledně řidičů, u kterých bylo detekováno požití návykových látek (vyjma evidentních vnějších projevů takového požití), putovala nejdříve ke správním orgánům, který se po opatření toxikologického rozboru rozhodne, zda věc bude řešit ve správním řízení jako přestupek nebo věc vrátí k zahájení úkonů trestního řízení. Takovouto praxi řada státních zástupců nepovažuje za adekvátní, přestože v některých částech ČR funguje velmi dobře.

Státní zástupci by měli trvat na tom, je-li u řidiče detekováno podezření požití nealkoholových návykových látek, a pokud řidič neodmítne odběr krve, aby všechny tyto věci byly posuzovány nejdříve z trestního pohledu jako podezření ze spáchání trestného činu, tedy v trestním řízení po zahájení úkonů trestního řízení. Teprve až poté, co jsou zjištěny konkrétní koncentrace návykových látek v krvi toxikologickým znaleckým posudkem, státní zástupce rozhodne ve smyslu úpravy v pokynu obecné povahy č. 5/2019 o tom, že jde o nadlimitní množství a povede se nadále trestní řízení, či že jde o podlimitní množství, ale ostatní důkazy (zejména chování řidiče) svědčí o takovém ovlivnění řidiče jinou návykovou látkou než alkoholem, které odůvodňuje vedení trestního řízení. Pokud koncentrace zjištěných návykových látek v krvi řidiče nebude odůvodňovat podezření z trestného činu, státní zástupce rozhodne o postoupení věci jinému orgánu (§ 171 trestního řádu). Základem nemůže být pouhé odborné toxikologické vyjádření, neboť v trestním řízení je zpravidla akceptován pouze znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie. Státní zástupce by měl být informován o tom, které věci byly zjištěny, a měl by být tím, kdo rozhodne, zda věc bude řešena v trestním řízení nebo ve správním řízení. Bude proto nezbytné ve smyslu těchto závěrů přehodnotit metodiku Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia.

Do doby změny metodiky je nezbytné, aby každý (vedoucí) státní zástupce zajistil v jednotlivých konkrétních věcech řádný výkon své působnosti v trestním řízení.

Některé soudy neuznávají znalecké posudky z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie, které byly vypracovány v rámci správního řízení (poukazují na to, že takové znalecké posudky jsou v řízení před soudem absolutně procesně neúčinným důkazem, a v rámci vrácení věci státnímu zástupci k došetření ukládají, aby byl v přípravném řízení policejním orgánem dle § 105 odst. 1 trestního řádu vyžádán i toxikologický znalecký posudek. V této souvislosti je však nutno upozornit, že doba

uchovávání toxikologických vzorků příslušnými laboratořemi činí 2 měsíce, takže nebude zpravidla možné již takový posudek nově vyžádat.

Z dosavadních poznatků zatím vyplývá, že jakkoli státní zástupci nižších státních zastupitelství postupují podle pokynu obecné povahy č. 5/2019, praxe soudů je nadále naprosto rozdílná, liší se nejen v rámci jednotlivých regionů, ale i pokud jde o přístupy jednotlivých soudců (jsou zjišťovány i případy radikálně odlišných rozhodnutí stejných soudců, protože odvolací soudy vyžadují od soudů nižších stupňů využití rozh. č. 23/2011 Sb. rozh. tr., jež se však jeví vývojem už značně překonané). Jednotlivé věci jsou analytickým a legislativním odborem Nejvyššího státního zastupitelství analyzovány, byl také učiněn ze strany Vrchního státního zastupitelství v Praze podnět k tomu, aby bylo opakovaně postupováno podle § 12 odst. 4 zákona o státním zastupitelství. Soudy postupují tak, že v některých případech hodnoty uvedené v pokynu obecné povahy č. 5/2019 akceptují, mnohdy rozhodují trestním příkazem, vrací věc k došetření státnímu zástupci, v případě úspěšné stížnosti státního zástupce, požadují opatření znaleckého posudku z odvětví psychiatrie podle § 180 odst. 2, 3 trestního řádu. Nedostatečnost skutkových zjištění může být důvodem pro vrácení věci do stadia přípravného řízení zásadně jen tehdy, je-li toho třeba k objasnění základních skutkových okolností, bez kterých není možné v hlavním líčení rozhodnout, a v řízení před soudem by takové došetření bylo v porovnání s možnostmi opatřit takový důkaz v přípravném řízení spojeno s výraznými obtížemi nebo by bylo zřejmě na újmu rychlosti řízení. Bylo-li ve věci konáno zkrácené přípravné řízení, nezřídka je návrh na potrestání odmítnut s argumentací, že ve věcech trestných činů ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 trestního zákoníku nemůže být vůbec zkrácené přípravné řízení konáno.

Byla proto podána dovolání, a to z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. f) a g) trestního řádu, neboť napadeným usnesením bylo rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku proti usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. d) trestního řádu, a proto, že v řízení předcházejícím rozhodnutí soudu prvního stupně spočívalo na nesprávném právním posouzení a bylo jím rozhodnuto o postoupení věci jinému orgánu, aniž byly splněny podmínky pro takové řízení (427 ng/ml methamfetaminu).

Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2019 sp. zn. 6 Tdo 1178/2019 bylo rozhodnuto o postoupení velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu (podle § 20 odst. 1, 2 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích); ve věci doposud velkým senátem trestního kolegia Nejvyššího soudu rozhodnuto nebylo.

Důvody takového postupu tkví v tom, že vyvstala otázka, jakým způsobem vymezit úkoly pro soud prvního stupně stran důkazního řízení, je nutno posoudit závěry prezentované dovolatelem - že posouzení existence zákonného znaku „stav vylučující způsobilost“ v situaci, kdy ovlivnění řidiče (pachatele přečinu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 trestního zákoníku návykovou látkou dosáhlo (resp. i výrazně překročilo) hranici tzv. plazmatické koncentrace návykové látky, může být dostačující zjištění plynoucí z toxikologického vyšetření vzorku odebraného obviněnému, resp. jeho odborného zhodnocení obsaženého ve znaleckém posudku z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie. Poukazuje se i na poznatky nabyté v jiných jím rozhodovaných srovnatelných věcech, ale také s ohledem na vývoj poznatků k dané problematice, které s uvedením zdrojů zohlednil ve svém odůvodnění pokyn obecné povahy č. 5/2019. Vzhledem ke kolizi s rozhodovací praxí, která má svůj podklad v rozhodnutí č. 23/2011 Sb. rozh. tr. – kdy se při posuzování otázky, zda se pachatel nacházel ve stavu vylučující způsobilost (znaku skutkové podstaty přečinu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 TZ) nelze obejít bez posouzení obviněného znalcem z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, se věc předkládá k rozhodnutí velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu.

V řadě trestních věcí již byla buď podána stížnost pro porušení zákona, nebo bylo iniciováno její podání.

3. Environmentální kriminalita

Pokud jde o oblast environmentální kriminality, lze rovněž odkázat na poznatky zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok 2018.

Tab. II/9 ze zprávy o činnosti za rok 2018 poskytuje přehled o „tradičních“ skutkových podstatách trestných činů proti životnímu prostředí (§ 293, § 294, § 295, § 299 až § 301 trestního zákoníku). Tab. II/9a zachycuje stav trestního postihu ohledně skutkových podstat trestných činů neoprávněného vypuštění znečišťujících látek podle § 297 trestního zákoníku a dále nově do hlavy VIII zvláštní části trestního zákoníku začleněných skutkových podstat týrání zvířat, zanedbání péče o zvíře z nedbalosti (§ 303 trestního zákoníku) a pytláctví (§ 304 trestního zákoníku). Jestliže statistické údaje za rok 2017 (v porovnání s delším časovým horizontem, tzn. obdobím od roku 2004 či alespoň 2008) svědčily o tom, že počty stíhaných i obžalovaných osob pro tyto trestné činy nepřetržitě klesají, kdy v tomto roce bylo pro trestné činy podle § 293 až § 301 trestního zákoníku stíháno 8 a obžalováno 7 osob, z toho většina pro trestný čin neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami podle § 299 trestního zákoníku, v roce 2018 se tento trend zastavil a stíháno bylo 12 osob (+4), obžalováno 9 osob (+2), a to všechny pro trestný čin neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami podle § 299 trestního zákoníku.

NSZ v roce 2017 zpracovalo písemný materiál „Poznatky k trestné činnosti spojené s nakládáním s odpady a nebezpečnými látkami“ (4 NZN 707/2017), pro účely zpracování dotazníku GENVAL z uvedené oblasti kriminality. Písemný materiál mapoval výskyt těchto trestních věcí na území ČR. Ukazuje se velmi nízký výskyt těchto případů, který za období 3–5 let jen nevýrazně přesáhl 10 věcí. Údaje této tabulky byly počátkem roku 2020 **aktualizovány**; došlo k určitému nárůstu, nikoli však významnému.

Jak se uvádělo i v podkladu zpracovanému v předchozím roce, dne 14. 11. 2018 byla publikována Hodnotící zpráva o osmém kole vzájemných hodnocení „Praktické provádění a fungování evropských politik v oblasti předcházení a potírání trestné činnosti proti životnímu prostředí.“

Závěry hodnotící zprávy vycházely zejména z toho, že z praktického hlediska nedostatek lidských a technických zdrojů minimalizuje příležitosti policie k tomu, aby se aktivně zabývala těmito často neviditelnými formami zločinu. Nelze vyloučit, a to i s ohledem na velmi malý počet trestních případů v oblasti životního prostředí, že některé trestné činy mohou zůstat jen v latentní formě. Orgány činné v trestním řízení hrají v této oblasti pouze druhotnou roli, jelikož drtivá většina případů porušování ochrany životního prostředí je řešena správními orgány a jen velmi nízký počet případů je trestně stíhán a předkládán soudu. To odráží přístup přijatý v České republice k řešení kriminality v oblasti životního prostředí (včetně odpadů a nebezpečných výrobků), kde se základní forma regulace odpadového hospodářství provádí v souladu se správním právem a s kontrolními a sankčními mechanismy prováděnými správními úřady. Podle českých orgánů je hlavním důvodem takového přístupu v této oblasti skutečnost, že administrativní postupy jsou považovány za jednodušší než soudní řízení a (paradoxně) umožňují zavést přísnější finanční sankce než ty, které mohou být uloženy soudy. Vzhledem k výše uvedenému měl evaluační (hodnotící) tým za to, že boj proti trestné činnosti v oblasti životního prostředí, včetně trestné činnosti s odpady, je v České republice spíše upozaděn a má nedostatečnou prioritu. Podle hodnotícího týmu má výše uvedený administrativní přístup k trestné činnosti v oblasti životního prostředí nevýhodu, že některá vyšetřovací a ochranná opatření dostupná v trestním řízení nemohou být

použita ve správních řízeních. Proto byly české úřady vyzvány k tomu, aby přehodnotily nerovnováhu mezi administrativním a trestněprávním přístupem k trestné činnosti v oblasti životního prostředí, aby umožnily trestnímu právu v této oblasti plně zastoupení v represivní a odstrašující funkci, což vždy správní právo dostatečně nedovoluje. Trestné činy proti životnímu prostředí by měly být řešeny multidisciplinárním způsobem a spolupráce by měla probíhat na regionální, národní a mezinárodní úrovni. V České republice však neexistuje žádný specifický legislativní rámec ani protokoly nebo interinstitucionální dohody o spolupráci a koordinaci mezi jednotlivými orgány. Pokud jde o vymáhání práva, jeví se zřejmým i to, že příslušné informace o trestné činnosti v oblasti životního prostředí v České republice jsou rozptýleny mezi různými orgány. Strukturovanější výměna informací založená na strategickém zpravodajském přístupu k trestné činnosti v oblasti životního prostředí by zlepšila tok informací mezi různými orgány a účinnost opatření proti této formě trestné činnosti. Hodnotitelský tým se domnívá, že by byla užitečná větší specializace takových orgánů a za tím účelem by české orgány měly zvážit zvýšení rozsahu vzdělávacích aktivit zaměřených na specifické potřeby každého orgánu s cílem zlepšit jejich znalosti, dovednosti a motivaci pro účinnější řešení.

Z tohoto důvodu byla v roce 2019 přijata opatření směřující nejen ke zdokonalení právní úpravy v uvedené oblasti (zejména pokud jde o skutkovou podstatu trestného činu neoprávněného nakládání s odpady podle § 298 trestního zákoníku), což je v gesci MV ČR, byla ustavena pracovní skupina k přeshraniční přepravě odpadů, na jejíž činnosti se podílí i státní zastupitelství, byly shromážděny potřebné poznatky k této formě trestné činnosti (aktualizace údajů – viz shora), bylo navázáno jednání s Českou inspekcí životního prostředí z hlediska vyjasnění vzájemných postupů, zjištění schopnosti České inspekce životního prostředí postihovat konkrétní protiprávní jednání a určení kategorií takových jednání se zjevným přesahem do trestního práva. Byla uzavřena, a to v říjnu 2019, dohoda o součinnosti mezi Nejvyšším státním zastupitelstvím a Českou inspekcí životního prostředí. Předpokládá se i významné posílení specializace státních zástupců, kdy u státních zastupitelství s největším výskytem takových protiprávních jednání by bylo jednáno o stanovení specialistů na danou problematiku včetně zajištění jejich proškolení.

Je třeba pouze dodat, že materiál s návrhem dalšího postupu pro plnění doporučení vyplývajících z Hodnotící zprávy o České republice osmého kola vzájemných hodnocení „Praktické provádění a fungování evropských politik v oblasti předcházení a potírání trestné činnosti proti životnímu prostředí“ byl dne 13. 1. 2020 schválen usnesením vlády č. 41. Předpokládá se vypracování strategického materiálu zaměřeného na prevenci a potírání trestné činnosti související s odpady, který bude vycházet jednak ze závěrů a doporučení hodnotící zprávy, jednak z identifikace potřeb zainteresovaných subjektů, především orgánů působících v oblasti prosazování práva životního prostředí (Generální ředitelství cel, Česká inspekce životního prostředí, Policie ČR).

Oblast tzv. „wild life crime“ tvoří druhou skupinu zásahů do životního prostředí postižitelných prostředky trestního práva, ovšem ani zde se nejedná v ČR o vysoký výskyt případů, a to i oproti sousedním zemím. Je to dáno vnitrozemskou polohou ČR a tím, že jde jen o tranzitní zemi. I na Letišti Václava Havla v Praze došlo k zadržení pašeráků chráněných živočichů i rostlin, jde však zatím o případy zcela ojedinělé.

V průběhu roku 2018 byla odborem bezpečnostní politiky MV ČR zpracovávána „Analýza protiprávního jednání spojeného s nelegálním nakládáním s chráněnými druhy živočichů a planě rostoucích rostlin“, která pak byla předložena v roce 2019.

V této souvislosti je potřebné připomenout, že Nejvyšší státní zastupitelství se v roce 2019 podílelo také na meziresortním připomínkovém řízení k „Akčnímu plánu pro potírání nelegálního obchodu s ohroženými druhy živočichů a rostlin do roku 2023“. Tento materiál byl projednán vládou dne 20. 1. 2020 a byl schválen usnesením vlády č. 61.

Srov. rovněž webový odkaz:

https://www.mzp.cz/cz/news_20200120-Vlada-schvalila-akcni-plan-boje-proti-nelegalnimu-obchodu-s-ohrozenymi-druhy

Nejvyšší státní zastupitelství zpracovalo v součinnosti s nižšími státními zastupitelstvími v roce 2019 písemný materiál „Zprávu národního korespondenta pro mimořádné události, trestné činy v dopravě, proti životnímu prostředí a pro ochranu kulturních památek týkající se trestných činů spojených s nelegálním nakládáním s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami“. Písemný materiál se týká trestných činů spojených s nelegálním nakládáním s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami. **Publikuje se zároveň s touto zprávou.**

Jeho účelem je především shromáždit poznatky o tomto specifickém druhu trestné činnosti, získat statistické údaje o jejím výskytu na území České republiky za období let 2014 až 2018 a analyzovat případné hmotněprávní nebo procesní aplikační problémy. Na základě učiněných zjištění pak přijmout odpovídající opatření.

Daná problematika, byť svým charakterem velmi závažná, tvoří z hlediska kvantitativního pouze zanedbatelnou část nápadu trestné činnosti státního zastupitelství. Rovněž tak vypovídací hodnota této zprávy je limitována faktem, že se jedná o tzv. statistiku malých čísel.

Poznatky o této trestné činnosti jsou získávány víceméně nahodile zpravidla na základě nálezů uhynulých živočichů, přičemž je nutno kalkulovat s tím, že v dané oblasti je vysoká míra latence jejího páchání, neboť její odhalování není primárním úkolem orgánů činných v trestním řízení. Vyjma případů, kdy pachatel zveřejnil svou nelegální činnost na internetu ve snaze prodat některé věci v aukcích, čímž vzbudil zájem policejních orgánů.

Rovněž tak je patrné, že i v případech odhalené trestné činnosti se nedaří vypátrat ve většině případů pachatele a účinně tak postihovat kriminalitu v této oblasti. Případy potrestaných pachatelů jsou tak obvykle pouze ojedinělé. Nelegální nakládání s planě rostoucími rostlinami nebylo prakticky zjištěno.

Pokud by měla být činnost státních zastupitelství v dané oblasti účinnější, bylo by potřeba za tím účelem vytvořit ucelený systém, který by lépe zajišťoval vyhledávání objasňování a případný postih trestné činnosti dosud většinou neznámých pachatelů.

Je také zjevné, že orgány činné v trestním řízení se v této oblasti kriminality potýkají se správným posuzováním subsidiarity trestní represe (§ 12 odst. 2 trestního zákoníku), jak o tom svědčí poznatky i této zprávy.

Nový trestní zákoník č. 40/2009 Sb., který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2010, zakotvil novou definici trestného činu v § 13 odst. 1 trestního zákoníku. Ve srovnání s konceptem vlastního trestního zákonu 1961 nezahrnuje již materiální znak, který by byl rovnocenný znaku formálnímu; to platilo i přesto, že se zde většinou dovozuje znak formální protiprávnosti, která však byla vlastní pojetí trestní odpovědnosti od nepaměti. Trestní zákoník vychází tedy zcela nově z formálního pojmu trestného činu, který se v podobě opět jeho formálně-materiálního pojetí propojuje s materiálním korektivem dosahu trestnosti „ukrytým“ v zásadě subsidiarity trestní represe (§ 12 odst. 2 trestního zákoníku). Lze usuzovat, že aplikační praxe se právě v oblasti trestných činů, jichž se týkala tato zpráva, potýká s přístupem k ustanovení § 12 odst. 2 trestního zákoníku spočívajícím na tom, že se jedná i o korektiv neuplatnění trestní odpovědnosti, byť jsou jinak dány všechny znaky trestného činu (takový přístup může být shledáván poměrně problematickým). Takový závěr lze činit i ve vztahu k jiným formám kriminality, v oblasti environmentální kriminality a v oblasti trestných činů spojených s nelegálním nakládáním s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami, však platí tím spíše.

Pokud jde o možné náměty k provedení opatření, na místě je především úvaha směřující k posílení specializací, a to i z hlediska jejich náležitého obsazení, a podpory vzdělávacích akcí pro soudce a státní zástupce.

III. Vybraná soudní judikatura

1. Nálezy a rozhodnutí Ústavního soudu¹

a) Usnesení Ústavního soudu ze dne 6. 8. 2019 sp. zn. II. ÚS 2334/19

Odečet odchylky stanovené Metodikou Ministerstva dopravy č. j. 285/2009-160-OST při měření alkoholu dechovou zkouškou není pro orgány činné v trestním řízení závazný.

Ústavní stížností se stěžovatel domáhal zrušení rozhodnutí Okresního soudu v Opavě, Krajského soudu v Ostravě a Nejvyššího soudu, neboť má za to, že těmito rozhodnutími bylo porušeno jeho právo na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1, 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Stěžovatel byl uznán vinným přečinem ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 trestního zákoníku, neboť ve stavu vylučujícím bezpečné řízení motorových vozidel po předchozím požití alkoholických nápojů řídil osobní motorové vozidlo, přičemž v době řízení vozidla měl mít v dechu 1,18 g/kg alkoholu. Za to byl odsouzen k peněžitému trestu v celkové výši 30 000 Kč. Dále mu byl uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel na dobu

¹ Tato část byla zpracována na základě pravidelných zpráv „Sledování rozhodovací činnosti Ústavního soudu k postavení a působnosti státního zastupitelství“ vypracovávaných Mgr. Martinem Homolou, asistentem působícím na analytickém a legislativním odboru Nejvyššího státního zastupitelství, a Mgr. Markétou Daňkovou, asistentkou působící na kabinetu nejvyššího státního zástupce, v tomto případě za období roku 2019.

18 měsíců. Proti odsuzujícímu rozsudku okresního soudu podal stěžovatel odvolání, které bylo jako nedůvodné zamítnuto. Nejvyšší soud následně dovolání stěžovatele odmítl.

Stěžovatel v ústavní stížnosti namítal, že při stanovení hladiny alkoholu v krvi jsou orgány činné v trestním řízení povinny postupovat podle Metodiky Ministerstva dopravy č. j. 285/2009-160-OST, která dále odkazuje na pracovní postup č. 114-MP-C008-08 Českého metrologického institutu. Tato Metodika stanoví závazné postupy při měření alkoholu v dechu. Uvedená Metodika měření i samotná kalibrace přístroje částečně eliminují chyby měření, ale absolutně eliminovat chybu zjištění koncentrace alkoholu v krvi nelze. Metodika proto popisuje, jak je třeba k výsledkům získaným měření přistupovat a jak je hodnotit. Za účely měření byla expertně stanovena míra nejistoty měření, která dle Metodiky činí 0,24 g/kg, přičemž tato nejistota se odečítá od výsledku měření dechové zkoušky. Při dodržení postupu rozpracovaného v Metodice je tedy od výsledku měření vždy nutné odečíst hodnotu 0,24 g/kg. To však orgány činné v trestním řízení v nyní projednávaném případě k tíži stěžovatele neučinily. Stěžovatel přitom tvrdí, že pokud by tato hodnota byla odečtena od prvního výsledku měření, stěžovateli naměřená hodnota alkoholu v krvi by odpovídala 0,94 g/kg, čímž by se naměřená hodnota dostala pod limitní hranici 1 g/kg a stěžovatel by nemohl být stíhán pro trestný čin, ale toliko pro přestupek, kdy právě hranice 1 g/kg je pomyslnou hodnotou dělící přestupek od jednání kvalifikovaného jako trestný čin. Upozorňuje, že jakkoliv ve všem ostatním zasahující policejní hlídka postupovala dle Metodiky (dodržení časového rozestupu mezi prvním a druhým měřením alkoholsterem), opomněla se Metodikou řídit při odečtu stanovené odchylky od první naměřené hodnoty tak, jak Metodika ukládá.

Stěžovatel současně upozorňuje na nejednotnou rozhodovací praxi Nejvyššího správního soudu a Nejvyššího soudu. Zatímco totiž Nejvyšší správní soud ustáleně akceptuje odečítání tolerančních hodnot dle Metodiky (tzn. od výsledku měření odečtení odchylky ve výši 0,24 promile), Nejvyšší soud opakovaně judikuje, že požadavek na odečítání tolerančních hodnot podle Metodiky není závazný. K tomu stěžovatel namítá, že není možné přijmout praxi odečítání tolerančních hodnot podle Metodiky pouze v řízení o přestupku ve správním soudnictví a nikoliv v řízení o přečinu v trestním soudnictví, když se de facto jedná o stejný skutek. To v praxi znamená, že zcela nedůvodně přistupují k obviněnému jinak soudy ve správním soudnictví a jinak v trestním soudnictví, čímž dochází k narušení pravidla, podle kterého jsou si před zákonem všichni rovni.

Podle názoru Ústavního soudu je v projednávané věci třeba vzít především v úvahu, že ustanovení § 274 odst. 1 trestního zákoníku sankcionující přečin ohrožení pod vlivem návykové látky, je konstruováno relativně široce, tzn. že postih může dopadnout na pachatele skutků poměrně rozdílné konkrétní společenské nebezpečnosti. I v tomto kontextu se mohou vyskytnout situace, kdy povaha a rozsah porušení chráněného zájmu budou zcela zanedbatelné. Pokud zákonodárce v popisu znaků skutkové podstaty nestanoví zcela konkrétně minimální míru závažnosti, je povinností orgánů činných v trestním řízení velmi pečlivě posuzovat konkrétní okolnosti případu. Je třeba využít hlediska společenské škodlivosti jako interpretačního pravidla, které napomáhá zákonnou skutkovou podstatu daného trestného činu i jeho formální znaky vyložit podle jejich smyslu a napomoci tak odlišit trestné činy od těch deliktů, které by neměly být za trestné činy

považovány. V posuzovaném případě se soudy otázkou, zda předmětný skutek dosahuje nezbytné míry společenské škodlivosti, zabývaly a jednání stěžovatele zhodnotily jako natolik společensky škodlivé, že vyvození trestněprávních konsekvencí formou uložení peněžitého trestu a zákazu činnosti je namístě. Přitom vycházely z výsledků dechové zkoušky provedené přístrojem Dräger, z výpovědi stěžovatele, jenž se sám doznal k požití alkoholu před jízdou, z výpovědi policistky, která stěžovatele při kontrole stavěla, a z úředního záznamu o kontrole řidiče. Jelikož u stěžovatele bylo zjištěno, že v době jízdy hladina alkoholu v krvi převyšovala 1 g/kg, pak je v důsledku toho vždy vyloučena způsobilost řídit motorové vozidlo.

Jestliže se stěžovatel odvolává na povinnost orgánů činných v trestním řízení odečítat od naměřených hodnot při dechové zkoušce odchylku 0,24 g/kg připadající na vliv přesnosti měření a tzv. fyziologickou hladinu alkoholu v těle (neboť tento postup je akceptován ve správním soudnictví), je k tomu možné uvést následující. Odečet takto stanovené odchylky není pro orgány činné v trestním řízení závazný, resp. povinnost k tomuto odečtu není stanovena právně závazným předpisem, nýbrž pouze Metodikou ministerstva, která má doporučující charakter. Proto si ani stěžovatel nemůže tento postup nárokovat. Nadto je třeba zmínit, že ani ve správním soudnictví se v odkazovaných rozhodnutích soudy explicitně nezabývaly otázkou, zda je nutné Metodikou stanovenou odchylku od naměřených hodnot odečítat, neboť tento postup učiněný zasahující policejní hlídkou, případně hlídkou obecní policie, pouze akceptovaly.

Jakkoliv je však možné stěžovateli dát částečně za pravdu v tom, že není žádoucí, aby na jednu stranu ve správním soudnictví byl tento postup při odečítání odchylky akceptován, zatímco v trestním soudnictví nikoliv, je třeba zdůraznit, že pokud měl stěžovatel pochybnosti o výsledku dechové zkoušky, měl se podrobit lékařskému vyšetření a odebrání vzorku krve, což však stěžovatel na výzvu a po konzultaci s advokátem odmítl. Již dříve přitom rozšířený senát Nejvyššího správního soudu judikoval (viz rozhodnutí rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 5. 2016, č. j. 2 As 146/2015-45), že lékařskému vyšetření je povinna se podrobit ta osoba, u níž se lze důvodně domnívat, že řídila motorové vozidlo pod vlivem a která se podrobila orientačnímu vyšetření (tj. dechové zkoušce), je-li u ní zapotřebí odstranit pochybnosti o správnosti hodnot zjištěných orientačním vyšetřením.

Jestliže totiž měl stěžovatel v nyní projednávaném případě skutečně pochybnosti o výsledku dechové zkoušky, která byla provedena dvakrát, přičemž nadýchaná hodnota se navíc zvyšovala (první měření hodnota 1,18 g/kg, druhé měření hodnota 1,26 g/kg), měl se na výzvu podrobit odbornému lékařskému vyšetření a nikoliv se domáhat odečtení odchylky od naměřených hodnot. Právní úprava je totiž konstruována tak, že v případě odmítnutí řidiče se podrobit způsobem stanoveným zákonem lékařskému vyšetření se na něj hledí, jako by byl pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky, což je možné doložit právě orientačním vyšetřením, kterým je např. dechová zkouška pomocí homologovaného analyzátoru alkoholu v krvi. Jednání stěžovatele je navíc nestandardní i v tom ohledu, že se odmítl lékařskému vyšetření podrobit teprve po krátké konzultaci se svým advokátem, takže si musel být vědom toho, že se sám zbavil možnosti uplatnění důkazu, který mohl případně svědčit v jeho prospěch. Takový postup nemohl Ústavní soud při posuzování opodstatněnosti ústavní stížnosti hodnotit in favorem stěžovatele. Ve skutečnosti se totiž stěžovatel při vlastním nerespektování své zákonné povinnosti domáhal toho,

aby v jeho prospěch orgány činné v trestním řízení aplikovaly obecně nezávazný dokument doporučujícího charakteru, kterým Metodika je. Zákonná úprava přitom stěžovateli umožnila skutečně relevantně zpochybnit výsledky orientační dechové zkoušky, avšak této možnosti stěžovatel vědomě nevyužil.

Ústavní soud shrnul, že dotčené trestní řízení jako celek nevykazuje ústavněprávní deficit a nemíní proto nikterak přehodnocovat skutkové závěry obecných soudů, neboť argumenty stěžovatele obsažené v ústavní stížnosti lze v souhrnu pokládat za pouhou polemiku s nimi, čímž se však Ústavní soud, který není "další soudní instancí", nemá důvod zabývat. Proto Ústavní soud ústavní stížnost jako návrh zjevně neopodstatněný odmítl.

b) Nález Ústavního soudu ze dne 22. 10. 2019 sp. zn. III. ÚS 905/17

Pro rozhodování o obnově trestního řízení jsou významné takové skutečnosti nebo důkazy, kterými jsou zpochybňovány usvědčující důkazy provedené v původním řízení. Hodnocení předložených důkazů nesmí přesahovat rámec zjištění, zda je pravděpodobné, že tvrzená skutečnost nebo nový důkaz sám, anebo ve spojení s již provedeným dokazováním by mohl přivodit změnu rozhodnutí. Uvedeným hodnocením je třeba dosáhnout určitého stupně pravděpodobnosti či důvodného předpokladu pro očekávání, že změna rozhodnutí je možná. Toto zkoumání spočívá v porovnání důkazů dosud provedených a dosavadních skutkových zjištění s důkazním významem nových skutečností, resp. nových důkazů. Jestliže je možno dospět k vysokému stupni pravděpodobnosti, resp. plně odůvodněnému předpokladu (není tedy nutná absolutní jistota) o tom, že by na základě nových skutečností a důkazů mohlo dojít ke změně původního rozhodnutí, je namísto rozhodnout o povolení obnovy řízení. Znalecký posudek, který obsahuje nové skutečnosti anebo využívá nové vědecké metody, které vedou k jinému skutkovému závěru, je k tomu vhodným důkazním prostředkem. Při hodnocení způsobilosti nových skutečností a důkazů ovlivnit rozhodnutí o vině a trestu ve smyslu § 278 odst. 1 trestního řádu je třeba především vyjít z toho, na jakých závěrech spočívají rozhodnutí vydaná v původním trestním řízení. Až zasazením nových skutečností a důkazů do logiky a kontextu úvah soudů vyložených v původních rozhodnutích (§ 125 odst. 1 trestního řádu) lze uzavřít, zda nová skutečnost nebo důkaz jsou způsobilé původní rozhodnutí ovlivnit. Vypořádání se s nově uváděnými důkazy, jako podkladem pro rozhodnutí o návrhu na povolení obnovy trestního řízení způsobem, kdy je soudy při svém hodnocení poměřují s důkazy selektivně vybranými z řetězce důkazů prokazujícího původní skutková zjištění, není možno považovat za souladné s účelem řízení o povolení obnovy. Na takové řízení, jakož i na rozhodnutí, jež z něj vzešla, je tudíž nutno hledět jako na rozporné se zárukami uvedenými v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a v čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Josefa Fialy a soudců Radovana Suchánka (soudce zpravodaje) a Jiřího Zemánka o ústavní stížnosti R. J., zastoupeného Mgr. Lukášem Trojanem, advokátem, sídlem Na Strži 2102/61a, Praha 4 - Nusle, proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. ledna 2017

sp. zn. 7 To 117/2016 a usnesení Městského soudu v Praze ze dne 11. října 2016 sp. zn. 42 T 8/2013, za účasti Vrchního soudu v Praze a Městského soudu v Praze, jako účastníků řízení, a Městského státního zastupitelství v Praze, jako vedlejšího účastníka řízení, takto:

I. Usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 13. ledna 2017 sp. zn. 7 To 117/2016 a usnesením Městského soudu v Praze ze dne 11. října 2016 sp. zn. 42 T 8/2013 bylo porušeno ústavně zaručené právo stěžovatele na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. ledna 2017 sp. zn. 7 To 117/2016, a usnesení Městského soudu v Praze ze dne 11. října 2016 sp. zn. 42 T 8/2013 se ruší.

V původním trestním řízení Městský soud v Praze rozsudkem, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze, stěžovatele uznal vinným pro přečin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1, odst. 2 písm. a) trestního zákoníku a zvláště závažný zločin těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1 trestního zákoníku. Tyto trestné činy pachatel spáchal – stručně shrnuto – tím, že blíže určeného dne v blíže určeném čase řídil po předchozím vědomém požití přesně nezjištěného druhu a množství alkoholických nápojů osobní motorové vozidlo v Praze 4, kde narazil do zadní části osobního motorového vozidla, jež řídila poškozená, a přitom došlo k poškození obou automobilů. Stěžovatel chtěl z místa nehody ujet, v čemž se mu snažila poškozená zabránit. Tato snaha dopadla sražením poškozené. Zranění poškozené si vyžádala operativní zákrok a její hospitalizaci od 23. 3. 2012 do 20. 4. 2012, a následnou pracovní neschopnost do 7. 5. 2012, přičemž ze soudně lékařského hlediska bylo nejzávažnější utrpěné zranění (nitrolební poranění se zhmožděním mozku a nitrolebním krvácením) vyhodnoceno jako poškození důležitého orgánu – těžká újma na zdraví.

Po sražení poškozené stěžovatel pokračoval v jízdě, následně vozidlo zaparkoval a utekl do přilehlého parku, kde byl zajištěn policejní hlídkou. Za uvedené jednání byl stěžovatel odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání čtyř let a šesti měsíců se zařazením do věznice s dozorem a dále k trestu zákazu činnosti spočívajícím v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu v trvání sedmi let.

V řízení, jehož výsledkem bylo vydání rozhodnutí napadených touto ústavní stížností, se stěžovatel domáhal obnovy trestního řízení. O návrhu stěžovatele na obnovu řízení Městský soud v Praze rozhodl tak, že se podle § 283 písm. d) trestního řádu zamítá, neboť důvody podle § 278 trestního řádu nebyly shledány. Stížnost stěžovatele proti tomuto usnesení Vrchní soud v Praze zamítl.

Ústavní stížností se stěžovatel domáhal zrušení posledně dvou uvedených usnesení, a to pro porušení jeho práva podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. K porušení práv stěžovatele mělo podle jeho tvrzení dojít pochybením obou soudů při hodnocení jím uváděných důvodů pro obnovu řízení. Stěžovatel uvedl, že ve svém návrhu na povolení obnovy označil nové skutečnosti a důkazy, kterými odůvodňoval naplnění podmínek obnovy trestního řízení podle § 287 odst. 1 trestního řádu, konkrétně svou existující závislost na alkoholu a dalších omamných

látkách, existující nediodiagnostikovaný chronický subdurální hematóm, přítomný v době dopravní nehody, přítomnost a povahu klinických projevů lékařsky nediodiagnostikovaného chronického subdurálního hematomu a existující primární organickou poruchu zorného pole. Stěžovatel uvedl, že se soudy obou stupňů podle jeho názoru s nově označenými důkazy a skutečnostmi dostatečně nevypořádaly a návrh na povolení obnovy proto nedůvodně zamítly. Stěžovatel oběma soudům mimo jiné vytkl, že ve svém posouzení neuplatnily zásadu *in dubio pro reo*, nepřistupovaly k nově označeným důkazům a skutečnostem nepředpojatě, a ve svém posouzení se odchýlily od účelu řízení o povolení obnovy řízení.

Ústavní soud uvedl, že důvodem pro obnovu řízení měla být podle stěžovatele v první řadě v původním řízení netvrzená a neprokazovaná existující závislost stěžovatele na alkoholu, která měla být u něj přítomna již v rozhodné době. Tuto skutečnost přitom Ústavní soud označil jako svou povahou v řízení novou (znalecký posudek, z něž soudy vycházely v trestním řízení, konstatoval, že stěžovatel není chorobně závislý na alkoholu), a dříve neznámou. Ústavní soud se proto dále s ohledem na § 278 odst. 1 trestního řádu věnoval otázce, zda by uvedená nová skutečnost mohla sama o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy známými už dříve odůvodnit jiné rozhodnutí o vině stěžovatele, anebo zda představuje skutečnost, vzhledem k níž by původně uložený trest byl ve zřejmém nepoměru k povaze a závažnosti trestného činu nebo k poměrům pachatele nebo uložený druh trestu by byl ve zřejmém rozporu s účelem trestu.

Podle Ústavního soudu se městský soud s uvedenou otázkou v posuzovaném rozhodnutí vypořádal tak, že znalecký posudek předložený stěžovatelem označil z důvodu, že znalec stěžovatele nevyšetřil, za nepřilíš přesvědčivý. Dále městský soud uvedl, že závěry znaleckých posudků nejsou podstatně rozdílné, resp. se liší pouze co do hodnocení rozpoznávacích schopností stěžovatele, a na závěru soudů v původním řízení o odpovědnosti stěžovatele za jeho jednání tak nově předložený posudek nic zásadního nemění. S uvedeným se vrchní soud ztotožnil.

Na základě odůvodnění rozhodnutí soudu v původním řízení Ústavní soud shledal, že posouzení rozpoznávacích a ovládacích schopností stěžovatele v rozhodné době obsažené ve znaleckém posudku mohlo být podstatnou měrou ovlivněno zodpovězením otázky, zda byl stěžovatel v rozhodné době na alkoholu závislým či nikoliv (jedním z podstatných předpokladů, resp. dílčích závěrů, z nichž vycházel znaleci, kteří hodnotili rozpoznávací a ovládací schopnosti stěžovatele v rozhodné době, byl i jejich výslovný předpoklad, že stěžovatel v této době byl schopen se zdržet požití alkoholu, nebyl na něm chorobně závislý a byl schopen kontrolovat průběh jeho požívání), a že i sám prvoinstanční soud chápal zodpovězení této otázky pro své rozhodnutí za významné, když je zahrnul do výslovně formulovaných důvodů, na nichž jeho rozhodnutí spočívá. Protože vrchní soud ve svém rozsudku v této části závěry městského soudu nijak nezpochybnil a převzal je, Ústavní soud uzavřel, že otázka alkoholové závislosti stěžovatele mohla být pro posouzení těchto znalců a tedy i pro rozsudky soudů v původním řízení významná.

Za této situace nebylo podle Ústavního soudu úkolem městského soudu ani vrchního soudu při posuzování důvodů pro obnovu řízení detailně posuzovat nakolik by závěr vyjádřený ve znaleckém posudku, z něhož soudy v původním řízení vycházely, byl či nebyl ovlivněn změnou v popsáném dílčím závěru či předpokladu o alkoholové

závislosti stěžovatele. Ústavní soud proto naznal, že pokud soudy označily v původním řízení za významnou dílčí otázku, na níž má spočívat (či kterou může být přinejmenším významně ovlivněn) závěr znaleckého zkoumání ovládací a rozpoznávací schopnosti stěžovatele, i otázku absence závislosti stěžovatele na alkoholu, mohlo být případným vyvrácením závěru o absenci alkoholové závislosti stěžovatele zasaženo do logické či kauzální posloupnosti, která v závěr znaleckého zkoumání vyústila. Pro účely posouzení důvodů obnovy řízení tedy dle Ústavního soudu nebylo možno než uzavřít, že vyvrácení dílčího závěru či předpokladu znalců o absenci alkoholové závislosti stěžovatele je způsobilé ovlivnit závěr těchto znalců o ovládací nebo rozpoznávací schopnosti stěžovatele v rozhodné době a tedy případně i rozhodnutí o jeho vině nebo jemu uloženém trestu. Úvaha, zda k takovému ovlivnění skutečně dojde, již bude vyhrazena posouzení soudů v obnoveném řízení, pro účely posouzení důvodů obnovy řízení postačuje, že k takovému ovlivnění dle odůvodněného předpokladu dojít může.

Ústavní soud se konečně neztotožnil ani se závěrem městského soudu, že stěžovatelem předložený posudek nebyl příliš přesvědčivý proto, že znalec stěžovatele nevyšetřil. Především uvedl, že obecné soudy nijak neodůvodnily, pro jaký konkrétní důvod představuje vyšetření stěžovatele znalcem v daném případě podmínku přesvědčivosti znaleckého posudku a s ohledem na uvedený časový odstup naopak autentické pozorování stěžovatele třetími osobami v rozhodné době (či v době blízké rozhodné době) a aktuální zhodnocení takového pozorování a dalších relevantních skutečností znalcem z oboru psychiatrie označil za postup, který o stavu stěžovatele v rozhodné době může poskytnout relevantní zjištění.

S ohledem na uvedené skutečnosti Ústavní soud odmítl závěr, že tvrzená existující závislost stěžovatele na alkoholu, která u něj měla být přítomna již v rozhodné době, nepředstavuje v daném případě způsobilý důvod obnovy řízení podle § 278 odst. 1 trestního řádu.

Ústavní soud se neztotožnil ani se s hodnocením soudů obou stupňů v napadených rozhodnutích, pokud šlo o tvrzení stěžovatele a jím navržené důkazy o existujícím nediagnostikovaném chronickém subdurálním hematomu přítomném u něj v době předmětného jednání. Nově založeným znaleckým posudkem byla v řízení o obnově dokládána skutečnost, která byla v původním řízení tvrzena, avšak kterou soudy v původním řízení nevzaly za prokázanou – Ústavní soud se proto zabýval otázkou, zda tento znalecký posudek sám o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy známými už dříve může odůvodnit jiné rozhodnutí o vině a trestu.

Ústavní soud uvedl, že přestože soudy neodmítly závěry znaleckých posudků předložených stěžovatelem, teoreticky připustily možnost subdurálního hematomu přítomného v rozhodné době u stěžovatele, stejně jako možnost tunelového vidění stěžovatele v průběhu předmětného jednání, uzavřely, že takovou možnost vylučuje následné jednání stěžovatele. Takové hodnocení a dovozování skutkových závěrů však již podle Ústavního soudu přesahuje účel řízení o povolení obnovy a má být vyhrazeno soudu rozhodujícímu v obnoveném řízení. Popsaný postup obou soudů a závěry jimi formulované tak podle Ústavního soudu představovaly vybočení z mezí pravomoci dané jim při posuzování návrhu na povolení obnovy řízení dle § 278 odst. 1 trestního řádu. Přestože soudy rozhodující o obnově řízení připustily způsobilost nových důkazů ovlivnit závěry znaleckého zkoumání ohledně zcela zásadní otázky,

zda stěžovatel poškozenou v rozhodné době před vozidlem viděl, na níž rozhodnutí soudů vydaná v původním řízení spočívají, význam takového zpochybnění bagatelizovaly upřednostněním jiného, v původním řízení spíše jen podpůrného důkazu.

Po zjištění možnosti narušení závěrů formulovaných oběma soudy v původním řízení o tom, že stěžovatel musel poškozenou před vozidlem v rozhodné době vidět, měly soudy dovodit, že závěry, na nichž původní rozhodnutí stojí, tím mohou být zpochybněny. Pokud však v uvedené úvaze pokračovaly a z důkazů hodnocených v původním řízení vybraly takové, které původní rozhodnutí podporují, a jim přisoudily nový, znatelně vyšší význam pro celkové hodnocení, aby se tím vypořádaly se zpochybněním závěrů znaleckého zkoumání možnosti stěžovatele vidět poškozenou před vozidlem, převzaly tím podle Ústavního soudu na sebe úlohu, která jim v řízení podle § 278 odst. 1 trestního řádu nepřísluší. Takové nové vyhodnocení, resp. přehodnocení všech důkazů v jejich vzájemné souvislosti a poměrování relevance a důkazní váhy jednotlivých z nich přísluší až soudům rozhodujícím v novém řízení, tedy po povolení obnovy řízení.

Ústavní soud připomněl, že není jeho úkolem, aby soudům určoval, jak mají důkazy hodnotit, tedy zda by uvedené nové důkazy směřující k prokázání nových skutečností mohly vést k jinému rozhodnutí o vině stěžovatele nebo jemu uloženém trestu v nalézacím řízení. Z rozhodnutí napadených ústavní stížností však dle něj neplynulo, proč by tyto novoty k jinému rozhodnutí v trestní věci stěžovatele vést nemohly.

Soud proto shledal, že na řízení, jakož i na obě napadená rozhodnutí, jež z něj vzešla, je nutno hledět jako na rozporné se zárukami uvedenými v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a v čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Závěrem Ústavní soud připomněl, že ustanovení procesního práva obsažená v běžném zákoně (trestním řádu), která vymezují předpoklady pro povolení obnovy řízení, a to včetně těch, které stanovují důvody obnovy řízení podle § 278 odst. 1 trestního řádu, musejí být interpretována souladně s ústavněprávními zárukami obsaženými v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Nedostatečné vypořádání se s důvody obnovy řízení uváděnými stěžovatelem, a všemi aspekty nových důkazů z hlediska možného vlivu na změnu rozhodnutí o vině nebo trestu, staví postup a napadená rozhodnutí obecných soudů mimo ústavní rámec.

S ohledem na výše uvedené důvody dospěl Ústavní soud k závěru, že v posuzované věci nebyla úprava obnovy řízení použita v souladu s požadavky plynoucími z ústavního pořádku, a proto napadená usnesení vrchního soudu a městského soudu zrušil.

2. Judikatura Nejvyššího soudu

a) Rozh. č. 10/2019 Sb. rozh. tr.

I. Okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby podle § 143 odst. 3 trestního zákoníku je naplněna, pokud dojde k hrubému porušení jednoho či více z vyjmenovaných zákonů, jež má za dané situace zpravidla za následek způsobení smrti člověka a které je podstatně závažnější, než jakým je porušení důležité povinnosti uložené podle zákona ve smyslu § 143 odst. 2 trestního zákoníku. Půjde přitom o výrazně intenzivnější porušení jedné zákonné normy anebo porušení více zákonných norem příslušného zákona, což v souhrnu podstatně zvyšuje závažnost činu.

Na hrubé porušení zákona lze usuzovat z povahy a intenzity porušení příslušného zákona, které musí být závažné a k němuž dochází především tehdy, když se na vzniku smrtelného následku nepodílely další osoby, nebo pokud pachatel porušil více různých zákonných norem apod. Jestliže se na vzniku smrtelného následku podílelo jak jednání pachatele, tak jednání dalších osob, je třeba při úvaze o naplnění znaku spočívajícího v hrubém porušení zákona zkoumat konkrétní okolnosti skutku a hodnotit význam a důležitost jednání pachatele pro vznik tohoto následku (viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 32/2016 Sb. rozh. tr.).

II. Ve výroku rozsudku, jímž byl obviněný uznán vinným trestným činem usmrcení z nedbalosti spáchaným proto, že hrubě porušil některý ze zákonů ve smyslu § 143 odst. 1, 3 trestního zákoníku, musí být v popisu skutku uvedeno konkrétní ustanovení takového zákona, které obviněný porušil. Nestačí, je-li poukaz na porušené zákonné ustanovení obsažen jen v odůvodnění rozsudku.

Srov. též webový odkaz:

[www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/\\$\\$WebSearch1?SearchView&Query=%5Bspzn1%5D%20%3D%208%20AND%20%5Bspzn2%5D%3D%20AND%20%5Bspzn3%5D%3D1304%20AND%20%5Bspzn4%5D%3D2017&SearchMax=1000&SearchOrder=4&Start=0&Count=15&pohled=1](http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/$$WebSearch1?SearchView&Query=%5Bspzn1%5D%20%3D%208%20AND%20%5Bspzn2%5D%3D%20AND%20%5Bspzn3%5D%3D1304%20AND%20%5Bspzn4%5D%3D2017&SearchMax=1000&SearchOrder=4&Start=0&Count=15&pohled=1)

b) Rozh. č. 13/2019 Sb. rozh. tr.

I. Znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, musí obsahovat popis konkrétních projevů posttraumatické stresové poruchy u poškozeného, tj. uvedení skutečností, v jakých sférách života poškozeného se tato porucha projevila a po jakou dobu a v jaké intenzitě ho omezila v obvyklém způsobu života. Takto musí být zadavatelem znalecký úkol vymezen. Nestačí jen znalcovo konstatování, že v důsledku jednání obviněného tato posttraumatická stresová porucha u poškozeného nastala. Jen při zodpovězení těchto otázek lze totiž rozhodnout, zda se tato posttraumatická stresová porucha projevila jako vážná porucha zdraví (srov. rozhodnutí uveřejněné pod č. 29/2018 Sb. rozh. tr.).

II. Zavinění pachatele je třeba prokázat nejen ve vztahu k jeho jednání, nýbrž i k následku činu a příčinnému vztahu mezi jednáním a následkem. K vyslovení jeho viny přečinem těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1 trestního zákoníku proto nedostačuje, pokud soud zdůvodní existenci nevědomé nedbalosti pachatele podle § 16 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku

jen ve vztahu k jeho neopatrnému jednání (např. způsobení požáru) a k jím bezprostředně přivolenému somatickému poškození zdraví poškozeného (ke vzniku popálenin jeho těla), není-li těžká újma na zdraví shledávána v tomto poranění, nýbrž v duševní poruše (posttraumatické stresové poruše), která se u poškozeného měla vyvinout jako následek činu pachatele. V takovém případě je nezbytné prokázat jeho nedbalostní formu zavinění k této vážné poruše zdraví, která je zákonným znakem objektivní stránky uvedeného přečinu.

Srov. též webový odkaz:

[www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/\\$\\$WebSearch1?SearchView&Query=%5Bspzn1%5D%20%3D%206%20AND%20%5Bspzn2%5D%3D%20AND%20%5Bspzn3%5D%3D%20AND%20%5Bspzn4%5D%3D%2018&SearchMax=1000&SearchOrder=4&Start=0&Count=15&pohled=1](http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/$$WebSearch1?SearchView&Query=%5Bspzn1%5D%20%3D%206%20AND%20%5Bspzn2%5D%3D%20AND%20%5Bspzn3%5D%3D%20AND%20%5Bspzn4%5D%3D%2018&SearchMax=1000&SearchOrder=4&Start=0&Count=15&pohled=1)

c) Rozh. č. 28/2019 Sb. rozh. tr.

Jestliže je u přečinů podle § 143 odst. 1 nebo § 147 odst. 1 trestního zákoníku nedbalost spatřována v porušení povinnosti podle § 18 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů, je nutné zjistit ty konkrétní okolnosti, kterým byl řidič povinen přizpůsobit rychlost jízdy a které s ohledem na konkrétní situaci v době nehody mohl objektivně předvídat.

Za okolnost, již pachatel nemohl podle § 18 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb. předvídat, lze u řidiče s právem přednostní jízdy, jenž dodržel všechny povinnosti podle § 41 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb. a vjel do křižovatky na červený světelný signál, považovat situaci, kdy jiný účastník provozu na pozemních komunikacích, kterého v daných souvislostech tento řidič nemohl vidět, nesplní povinnosti stanovené v § 41 odst. 7 zákona č. 361/2000 Sb. Na takovém řidiči nelze požadovat jistotu, že projede konkrétní úsek bez nebezpečí, ale jen to, aby jeho jízda nepřekročila míru nebezpečí přiměřenou konkrétní situaci. Řidič jedoucí s vozidlem s právem přednostní jízdy může proto důvodně předpokládat, že i ti účastníci silničního provozu, kteří ho nevidí, po zaslechnutí zvukového signálu (zvláštního zvukového výstražného znamení, které užívá vozidlo s právem přednostní jízdy) přizpůsobí své chování zákonem stanovené povinnosti. Na to může takový řidič usuzovat jen podle situace, kterou je schopen sledovat. Rychlost své jízdy je povinen přizpůsobit i ostatním okolnostem, ovšem rovněž jen tehdy, jestliže o nich může vědět (nelze na něm např. opodstatněně požadovat, aby rychlost jízdy přizpůsobil předpokladu, že z ulice, do které nevidí, vyjede jiný účastník provozu na pozemních komunikacích, který jeho právo přednostní jízdy nerespektuje).

Srov. též webový odkaz:

[www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/\\$\\$WebSearch1?SearchView&Query=%5Bspzn1%5D%20%3D%208%20AND%20%5Bspzn2%5D%3D%20AND%20%5Bspzn3%5D%3D%2063%20AND%20%5Bspzn4%5D%3D%2018&SearchMax=1000&SearchOrder=4&Start=0&Count=15&pohled=1](http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/$$WebSearch1?SearchView&Query=%5Bspzn1%5D%20%3D%208%20AND%20%5Bspzn2%5D%3D%20AND%20%5Bspzn3%5D%3D%2063%20AND%20%5Bspzn4%5D%3D%2018&SearchMax=1000&SearchOrder=4&Start=0&Count=15&pohled=1)

d) Rozh. č. 31/2019 Sb. rozh. tr.

I. Námitky extrémního rozporu mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními z nich učiněnými jsou námitkami, které se dotýkají porušení základních práv obviněného jakožto jednotlivce ve smyslu čl. 36 a násl. Listiny základních práv a svobod a práva na spravedlivý proces v souladu s čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Uvedená základní práva však chrání obviněného, jakožto „slabší“ procesní stranu, a nejvyšší státní zástupce se jich proto nemůže na úkor této „slabší“ procesní strany dovolávat, neboť pravidla plynoucí z práva obviněného na obhajobu byla stanovena na jeho ochranu. Nejvyšší státní zástupce proto může námitku extrémního rozporu mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními z nich učiněnými v dovolání uplatnit pouze ve prospěch obviněného, ale nikoli v jeho neprospěch. V případě, kdy Nejvyšší soud porušení těchto základních práv obviněného na základě namítnutého extrémního rozporu shledá, má zásah Nejvyššího soudu v rámci dovolacího řízení podklad v čl. 4 a 90 Ústavy.

II. Postoupení věci jinému orgánu podle § 171 odst. 1, § 188 odst. 1 písm. b), § 222 odst. 2, nebo § 257 odst. 1 písm. b) trestního řádu se týká vždy skutku, a nikoli jeho možného právního posouzení. Z výroku usnesení proto musí být zřejmé, o jaký skutek se jedná a jaký skutek bude předmětem rozhodování jiného příslušného orgánu. Pokud soud po provedeném dokazování zjistí jiné skutkové okolnosti, než na základě kterých byla podána obžaloba, nestačí nová skutková zjištění uvést jen v odůvodnění rozhodnutí. Orgán, jemuž se věc postupuje, bude totiž rozhodovat o tom skutku, který vzešel z výsledků dokazování před soudem, a nikoli o tom, pro který byla podána obžaloba. V tomto směru je postup soudu odlišný od zproštění obviněného obžaloby podle § 226 písm. b) trestního řádu, kdy soud zprošťuje vždy pro skutek uvedený v žalobním návrhu bez ohledu na to, že by dokazováním byl případně prokázán odlišný průběh skutkového děje, právě z toho důvodu, že podle výsledků dokazování dospěl k závěru, že se ve skutku označeném v žalobním návrhu nejedná o trestný čin a není ani namístě postoupit věc jinému orgánu k projednání, neboť se nemůže jednat ani o přestupek nebo kárné provinění.

Srov. též webový odkaz:

[www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/\\$\\$WebSearch1?SearchView&Query=%5Bspzn1%5D%20%3D%2015%20AND%20%5Bspzn2%5D%3D%20AND%20%5Bspzn3%5D%3D1443%20AND%20%5Bspzn4%5D%3D2018&SearchMax=1000&SearchOrder=4&Start=0&Count=15&pohled=1](http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/$$WebSearch1?SearchView&Query=%5Bspzn1%5D%20%3D%2015%20AND%20%5Bspzn2%5D%3D%20AND%20%5Bspzn3%5D%3D1443%20AND%20%5Bspzn4%5D%3D2018&SearchMax=1000&SearchOrder=4&Start=0&Count=15&pohled=1)

e) Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 8. 2019, sp. zn. 5 Tdo 975/2019²

I. Dovolacímu důvodu uvedenému v § 265b odst. 1 písm. f) trestního řádu odpovídá námitka nejvyššího státního zástupce, že rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání podle § 307 odst. 1 trestního řádu nelze vzhledem k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu důvodně považovat za dostačující. I toto posouzení je totiž zákonnou

² Jedná se o právní větu navrženou pro účely porady trestního kolegia Nejvyššího soudu konané dne 12. 12. 2019.

podmínkou pro rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání, která je obsažena v § 307 odst. 1 trestního řádu in fine.

II. Za dostačující vzhledem k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu zpravidla nelze důvodně považovat rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání podle § 307 odst. 1 trestního řádu pro trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 trestního zákoníku, zvláště byla-li naplněna jeho kvalifikovaná skutková podstata, protože obviněný měl takovým činem způsobit dopravní nehodu a větší škodu na majetku, a řídil-li ve stavu středně těžkého stupně podnapilosti, tj. měl-li nejméně 1,5 g/kg alkoholu v krvi, případně se již dříve provinil proti pravidlům silničního provozu (obdobně viz rozhodnutí pod č. 31/1994 Sb. rozh. tr.).

Naproti tomu by zpravidla v takových případech bylo možno považovat za dostačující rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání, pokud by byla využita některá ze zpříšňujících alternativ uvedených v § 307 odst. 2 písm. a) či b) trestního řádu, tedy kdyby se obviněný dobrovolně zavázal, že se během zkušební doby zdrží určité činnosti, v souvislosti s níž se dopustil přečinu, nebo složil na účet soudu a v přípravném řízení na účet státního zastupitelství peněžitou částku určenou státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti podle zvláštního právního předpisu, a tato částka není zřejmě nepřiměřená závažnosti přečinu.

Srov. též webový odkaz:

[http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/\\$\\$WebSearch1?SearchView&Query=%5Bspzn1%5D%20%3D%205%20AND%20%5Bspzn2%5D%3D%20AND%20%5Bspzn3%5D%3D975%20AND%20%5Bspzn4%5D%3D2019&SearchMax=1000&SearchOrder=4&Start=0&Count=15&pohled=1](http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/$$WebSearch1?SearchView&Query=%5Bspzn1%5D%20%3D%205%20AND%20%5Bspzn2%5D%3D%20AND%20%5Bspzn3%5D%3D975%20AND%20%5Bspzn4%5D%3D2019&SearchMax=1000&SearchOrder=4&Start=0&Count=15&pohled=1)

IV. Aktivity v netrestní oblasti působnosti zabezpečované státním zástupcem OVŽNV Mgr. Václavem Kotasem, LL.M.

Lze uvést poznatky týkající působnosti státního zastupitelství v insolvenčním řízení, nicméně o to jsou poznatky závažnější, neboť není vyloučeno, že níže specifikované zneužitelné nastavení insolvenčních pravidel není jen výsledkem nechtěného.

Již dříve bylo upozorněno, že insolvenční řízení může být zneužíváno propracovaným způsobem a může být i nástrojem legalizace protiprávního jednání s trestněprávním přesahem. Myšleny byly sofistikované a delší dobu připravované deliktní způsoby součinnosti dlužníka s třetími osobami, které zpravidla zasahují i do dalších insolvenčních řízení.

V mezidobí se podařilo vysledovat příčiny tohoto stavu ve vztahu k tzv. „předbalené“ reorganizaci dlužníka a nutno uvést, že primárně **mají svůj původ v nastavení právní úpravy** (o „předbalené“ či „předschválené“ reorganizaci se hovoří tehdy, předloží-li dlužník s insolvenčním návrhem, ve kterém jako způsob řešení úpadku navrhuje reorganizaci, reorganizační plán). Nastavení pravidel v insolvenčním zákoně je totiž takové, že dlužníci mohou dosáhnout rozhodnutí o povolení reorganizace, proti němuž není odvolání přípustné (§ 328 insolvenčního zákona), na

základě zavádějících, až lživých informací, přičemž následně již **neexistuje možnost dosáhnout efektivní nápravy a odklizení takového rozhodnutí**. Toho někteří dlužníci využívají k zásadně **nezvratnému ovládnutí insolvenčního řízení** (dosazení vlastního insolvenčního správce, jenž určuje, které pohledávky popře a které nikoli, ovládnutí věřitelského orgánu, jenž jako jediný může insolvenčnímu správci uložit, kterým deliktním úkonům dlužníka musí odporovat, či prosazení s dlužníkem spřízněného znalce, jenž oceňuje majetkovou podstatu).

Konkrétně návrh dlužníka na povolení tzv. „*předjednané/předbalené reorganizace*“ umožňuje, aby byla povolena reorganizace s tím, že:

– K povolení reorganizace dochází v důsledku nastavení procesních lhůt v krátké době (§ 134 insolvenčního zákona) prakticky pouze na základě dokumentů předložených dlužníkem (§ 132 odst. 1 insolvenčního zákona), což v praxi vede k tomu, že se k návrhu ostatní účastníci nemohou fakticky vyjádřit.

– V rámci povolení reorganizace se posuzuje řada skutkových okolností, v případě „*předbalené*“ reorganizace ovšem zpravidla pouze (z důvodu nastavení procesních lhůt) na základě listin předložených insolvenčním návrhovatelem (dlužníkem). Především v případě posouzení poměrně zásadní otázky, kterou je poctivost záměru dlužníka se reorganizovat, nelze očekávat, že se insolvenčnímu soudu může podařit opatřit si dostatečná skutková zjištění. To platí i pro posouzení otázky souhlasu většiny věřitelů s předkládaným reorganizačním plánem, neboť i v otázce, kdo je věřitelem, musí insolvenční soud opět spoléhat na informace předložené dlužníkem.

– Povolení reorganizace má výrazné dopady na průběh insolvenčního řízení, neboť v důsledku povolení předjednané reorganizace vzniká dlužníku právo si sám vybrat svého insolvenčního správce (§ 25 odst. 1 insolvenčního zákona) a svého znalce pro ocenění závodu (§ 153 odst. 1, 2 insolvenčního zákona). Změnit insolvenčního správce sice může první schůze věřitelů (§ 29 odst. 1 věta první insolvenčního zákona), avšak na skutečnost, kdo bude na této schůzi hlasovat, má velký vliv právě insolvenční správce, který může popírat všechny pohledávky s plnými účinky, a to na rozdíl od věřitelů, když platí, že popření pohledávky přihlášeným věřitelem nemá po dobu trvání reorganizace vliv na zjištění popřené pohledávky (§ 336 odst. 4 insolvenčního zákona). První schůze věřitelů navíc nerozhoduje pouze o osobě insolvenčního správce, ale i o struktuře a obsazení věřitelských orgánů (§ 56 insolvenčního zákona).

– Po dobu reorganizace zůstává dlužník osobou s dispozičními oprávněními (§ 229 odst. 3 písm. d) insolvenčního zákona).

Následky rozhodnutí o povolení reorganizace - přijatého byť na základě lživých informací obsažených v insolvenčním návrhu - je velmi obtížné zpochybnit, neboť proti němu není přípustné nejen odvolání (§ 328 insolvenčního zákona), ale ani žaloba pro zmatečnost (usnesení Nejvyššího soudu ze 30. 5. 2019, sp. zn. 29 ICdo 69/2017) a přeměnit povolenou reorganizaci v konkurs lze podle stávající právní úpravy až po zamítnutí reorganizačního plánu a to teprve tehdy, jestliže možnost předložit reorganizační plán nevyužily ani další osoby (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2018, sen. zn. 29 NSČR 15/2016-B-332).

Tedy vzniká zde až zarážející široký časový prostor, v rámci něhož lze takto nastavené a dílem i nezměnitelné mantinely (např. nepopření, resp. uznání fiktivních pohledávek, neodporování zkracujícím úkonům dlužníka) zneužívat.

K uvedenému je třeba doplnit, že reorganizační „mlze“ dílem přispívá i ta okolnost, že insolvenční zákon v § 155 insolvenčního zákona prosazuje jako základní pravidlo pro znalecké ocenění majetkové podstaty fikci skončení provozu oceňovaného závodu, tedy má být zjišťována likvidační hodnota závodu, jako kdyby se nepředpokládala dlouhodobější existence závodu, ačkoli reorganizací se rozumí postupné uspokojování pohledávek věřitelů zpravidla při zachování provozu dlužníkovy podniku (§ 316 odst. 1 insolvenčního zákona).

Tyto insolvenční souvislosti mohou ještě více rezonovat v případech, které se týkají aktuální problematiky dospívání podnikových dluhopisů, resp. neschopnosti dlužníků dostát svým závazkům z dluhopisů. Na uvedené se upozorňuje, neboť přes objemnost tohoto trhu o jeho stavu chybí ucelenější souhrnné informace, když dohledové pravomoci České národní banky v oblasti nabídek dluhopisů jsou minimální a spíše formální. Pro představu, ke společnosti, ve vztahu k níž nedávno skončilo insolvenční řízení a jejíž dluhopisy v podstatné míře nakupovaly obce, byla evidována emise dluhopisů v celkové hodnotě cca 1,3 mld. Kč, nebo ke společnosti, k níž je dosud vedeno insolvenční řízení a která provozovala módní eshop, je předpokládána emise dluhopisů v celkové hodnotě cca 230 milionů Kč.

V. Semináře, školení a jiné vzdělávací aktivity včetně mezinárodních

V daných oblastech se uskutečnily zejména následující vzdělávací akce:

21. - 23. 1. 2019 – seminář Justiční akademie Kroměříž - **Trestní právo procesní - Neodkladné a neopakovatelné úkony z pohledu státního zástupce.**

28. – 30. 1. 2019 - seminář „Wild Life Crime“ v Solenicích.

6. 2. 2019 – seminář Justiční akademie Praha - **Trestná činnost v dopravě - Aktuální právní problematika trestných činů v dopravě.** JUDr. Miroslav Růžička, Ph.D. - **Rozhodování soudů, zejména odvolacích z pohledu státního zastupitelství - sjednocení praxe v ČR.**

7. 2. 2019 – seminář Justiční akademie Praha - **Nová legislativa a nové instituty v oblasti trestního práva** – JUDr. Miroslav Růžička, Ph.D. - **Poznatky a informace k novelám trestněprávních předpisů, včetně případných právních předpisů s trestněprávními předpisy souvisejících.**

10. – 12. 4 2019 – seminář Justiční akademie v Kroměříži - **Trestná činnost v dopravě** – JUDr. Miroslav Růžička, Ph.D. **Rozhodování odvolacích soudů - z pohledu státního zástupce.**

13. – 14. 6. 2019 - **VIII. národní kongres „Dopravní úrazy 2019“**, Hotel Myslivna, Brno – JUDr. Miroslav Růžička, Ph.D. - **K některým aktuálním otázkám trestných činů v silniční dopravě.**

18. 9. 2019 - seminář Justiční akademie „**Trestná činnost proti životnímu prostředí – Odpady**“. Mgr. Kateřina Weisssová – „**Trestná činnost proti životnímu prostředí – odpady.**“

19. 9. 2019 – seminář Justiční akademie „**Trestná činnost proti životnímu prostředí – Týrání zvířat**“. Mgr. Kateřina Weissová – **Trestná činnost proti životnímu prostředí – týrání zvířat**. JUDr. Josef Zronek - **Trestná činnost páchaná prostřednictvím otrav zvířat karbofuranem a trestná činnost související**.

30. – 31. 10. 2019, Hotel Solenice, Solenice - Instruktažně metodické zaměstnání pro Policii ČR – JUDr. Miroslav Růžička, Ph.D. - **K některým aktuálním otázkám trestných činů v silniční dopravě**.

VI. Oblast legislativy, připomínkové řízení k návrhům právních předpisů a nelegislativním materiálům

V oblasti legislativní byl v rámci ALO připomínkován např. **návrh vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 189/2013 Sb., o ochraně dřevin a povolování jejich kácení, ve znění vyhlášky č. 222/2014 Sb. (1 SL 303/2019), návrh vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, ve znění pozdějších předpisů, vyhláška č. 294/2005 Sb., o podmínkách ukládání odpadů na skládky a jejich využívání na povrchu terénu a změně vyhlášky č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, ve znění pozdějších předpisů, a vyhláška č. 94/2016 Sb., o hodnocení nebezpečných vlastností odpadů (1 SL 316/2019), návrh vyhlášky o vymezení zón ochrany přírody Národního parku Podyjí (1 SL 321/2019), návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1143/2014 o prevenci a regulaci zavlékání či vysazování a šíření invazních nepůvodních druhů a nařízení Rady (ES) č. 708/2007 o používání cizích a místně se nevyskytujících druhů v akvakultuře (1 SL 326/2019), návrh zákona o vybraných výrobcích s ukončenou životností (1 SL 329/2019), návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o odpadech a zákona o vybraných výrobcích s ukončenou životností (1 SL 330/2019), návrh zákona, kterým se mění zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech), ve znění pozdějších předpisů (1 SL 331/2019), návrh zákona o odpadech (1 SL 332/2019), návrh novely vyhlášky č. 415/2012 Sb., o přípustné úrovni znečišťování a jejím zjišťování a o provedení některých dalších ustanovení zákona o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů (1 SL 338/2019), návrh vyhlášky o změně a zrušení některých právních předpisů o vyhlášení zvláště chráněných území (1 SL 340/2019), návrh nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit, ve znění pozdějších předpisů (1 SL 369/2019), návrh zákona o ochraně památkového fondu a o změně zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů (1 SL 372/2019), návrh novely zákona č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech a o změně zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů (1 SL 375/2019), návrh novely nařízení vlády č. 401/2015 Sb., o ukazatelích a hodnotách přípustného znečištění povrchových vod a odpadních vod, náležitostech povolení k vypuštění odpadních vod do vod povrchových a do kanalizací a o citlivých**

oblastech (1 SL 402/2019), poslanecký návrh novely zákona č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě (1 SL 404/2019), návrh novely zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, zákona č. 378/2007 Sb., o léčivech, a dalších zákonů (1 SL 407/2019), návrh novely vyhlášky č. 330/2012 Sb., o způsobu posuzování a vyhodnocení úrovně znečištění, rozsahu informování veřejnosti o úrovni znečištění a při smogových situacích (1 SL 408/2019), návrh dalšího postupu ve vztahu k hodnotící zprávě „Praktické provádění a fungování evropských politik v oblasti předcházení a potírání trestné činnosti proti životnímu prostředí“ (1 SL 410/2019), akční plán pro potírání nelegálního obchodu s ohroženými druhy živočichů a rostlin do roku 2023 (1 SL 414/2019), návrh novely nařízení vlády č. 56/2013 Sb., o stanovení pravidel pro zařazení silničních motorových vozidel do emisních kategorií a o emisních plaketách (1 SL 416/2019), návrh vyhlášky o ochraně zemědělské půdy před erozí (1 SL 418/2019), zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2018 ve srovnání s rokem 2017 (1 SL 336/2019), aktualizace Národního programu snižování emisí ČR (1 SL 364/2019), dohoda o součinnosti s Českou inspekcí životního prostředí (1 SL 135/2019), zpráva o životním prostředí-2018 (1 SL 386/2019), zpráva o aktivitách České republiky v pozorování Země v letech 2017 - 2019: GEO, Skupině pro pozorování Země a evropském programu Copernicus (1 SL 406/2019).